

Browicz K., Gostyńska-Jakuszczyńska M. 1966. *Linnaea borealis* L. – *Zimozioł północny*. W: *Atlas rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce* (red. Białobok S., Czubiński Z.). Zakład Dendrologii i Arboretum Kórnickie PAN, Poznań, 5: 21–24 + mapa.

Zajac A., Zajac M. (red.) 1997. *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce*. Nakł. Prac. Chorologii Komputer. Inst. Bot. UJ, Kraków.

Zaręba R. 1978. *Puszcze, bory i lasy Polski*. PWRiL, Warszawa.

Gnidosz Hacqueta *Pedicularis hacquetii* w Dolinie Rostoki w Tatrach

Gnidosz Hacqueta *Pedicularis hacquetii* z rodziny trędownikowatych jest najrzadszym, a jednocześnie najokazalszym, bo osiągającym do 90 cm wysokości, spośród górskich gatunków gnidosza występujących w Tatrzańskim Parku Narodowym (TPN). Znajduje się w „Polskiej czerwonej księdze roślin” (Piękoś-Mirkowa 1993) jako roślina rzadka. Jej zasięg ograniczony jest do Tatr i Babiej Góry. Na terenie TPN można ją odnaleźć głównie w Tatrach Zachodnich i w Dolinie Rybiego Potoku. W 1954 r. została odnotowana w Dolinie Pięciu Stawów Polskich, jednak nie podano wówczas dokładnej lokalizacji, a stanowisko to nie było ponownie zweryfikowane (Piękoś-Mirkowa, Łobarzewska 1990). W 1996 r. odnaleziono pojedynczego osobnika w górnej części Doliny Rostoki (Zwijacz-Kozica 1997). W następnym roku przeprowadzono ponowne poszukiwania, w wyniku których udało się tu zlokalizować dwie stosunkowo liczne populacje gnidosza Hacqueta.

1. Wzdłuż górnego biegu potoku Rostoka, od wysokości 1450 m n.p.m. aż do charakterystycznego głazu, tzw. Dziaduli (1370 m n.p.m.) Gnidosz Hacqueta występuje tu w kilku skupieniach w ziołoroślach porastających kamieńce nadpotokowe w liczbie od 1 do 25 pędów generatywnych. Najliczniejsze jest stanowisko najwyżej usytuowane, zajmujące powierzchnię około 50 m². Znajduje się ono na prawym brzegu potoku i na niewielkiej wysepce, około 200 m powyżej ujścia Zadniego Litworowego Żlebu. Pozostałe skupiska są bardzo niewielkie, położone bezpośrednio przy nurcie, a ich egzystencja jest silnie uzależniona od stanu wód potoku Rostoka. Na przykład w czasie powodzi w lipcu 1997 r. zniszczone zostało jedno stanowisko koło „Dziaduli” (najniżej położone), gdzie przed powodzią zanotowano 2 kwitnące osobniki.

2. W górnej części Zadniego Litworowego Żlebu (1550–1630 m n.p.m.). Stanowisko to znajduje się już na progu Doliny Pięciu Stawów Polskich, jest więc bardzo prawdopodobne, że właśnie stąd pochodzą okazy zebrane w 1954 r. We wrześniu 1997 r. naliczono tu 18, a rok później 27 pędów generatywnych oraz liczne siewki i pędy wegetatywne rosnące w traworoślach na powierzchni około 100 m². Towarzyszył mu m.in. gnidosz dwubarwny *Pe-*

dicularis oederi. Wydaje się, że stanowisko to nie jest narażone na zniszczenie, chociaż znajduje się w sąsiedztwie popularnego szlaku turystycznego, prowadzącego do schroniska PTTK w Dolinie Pięciu Stawów Polskich.

Tomasz Zwijacz-Kozica

PIŚMIENNICTWO

Piękoś-Mirkowa H. 1993. *Pedicularis hacquetii* Graf – *gnidosz Hacqueta*. W: *Polska czerwona księga roślin* (red. Zarzycki K., Kaźmierczakowa R.). Inst. Bot. im. W. Szafera PAN i Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków.

Piękoś-Mirkowa H., Łobarzewska A. 1990. *Gnidosz Hacqueta Pedicularis hacquetii* Graf. – *ekologia, zagrożenie i ochrona*. *Studia Naturae* A, 33: 69–105

Zwijacz-Kozica T. 1997. *Przyczynki do flory Tatrzańskiego Parku Narodowego*. *Parki Nar. i Rez. Przyr.* 16, 4: 87–89

OCHRONA KRAJOBRAZU

Dwa nowe parki krajobrazowe w byłym województwie bielskim

Północno-zachodnie Karpaty Polskie, obejmujące obszar Pogórza Cieszyńskiego oraz Beskidów Śląskiego i Małego, podlegają silnej i wielokierunkowej antropopresji. Tutaj notujemy najwyższe w całych naszych Karpatach skażenia gazami przemysłowymi i metalami ciężkimi (Witkowski 1998). Na tych obszarach rozwinęły się ośrodki miejskie leżące u podnóża Beskidów, takie jak: Bielsko-Biała, Cieszyn i Żywiec, oraz głęboko wciśnięte w wąskie doliny beskidzkie – Ustroń, Wisła i Szczyrk, wymagające odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej, rozcinającej i izolującej poszczególne masywy górskie (Witkowski 1998). Obszar ten podlega również szybkim zmianom form użytkowania gruntów, podobnie jak to ma miejsce na całym Podkarpaciu i w Karpatach (Okularczyk 1998).

Północno-zachodnie Karpaty leżą w bliskim sąsiedztwie największych w Polsce aglomeracji miejsko-przemysłowych: Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, Okręgu Rybnicko-Wodzisławskiego, aglomeracji krakowskiej oraz mniejszych centrów miejsko-przemysłowych Częstochowy i Bielska-Białej. Jest oczywiste, iż w miarę bogacenia się społeczeństwa i zwiększania liczby dni wolnych od pracy, ogromna presja rekreacyjno-turystyczna na przyrodę tego obszaru, i tak już obecnie miejscami nadmiernie obciążonego,